

Sprawozdanie

**z udziału w konferencji ETUCE “Enhancing gender equality in and through education”,
która odbyła się w Baku, Azerbejdżan, w dniach 7 - 8 maja 2018**

W dniach 7 – 8 maja 2018 uczestniczyłam w konferencji międzynarodowej, a zarazem spotkaniu przedstawicieli związków zawodowych pt. “Enhancing gender equality in and through education” (Poprawa równego traktowania osób ze względu na płeć w sektorze edukacji i poprzez edukację) zorganizowanej przez ETUCE (European Trade Union Committee for Education), przy wsparciu organizacji członkowskiej ETUCE w Azerbejdżanie - Niezależnego Związku Zawodowego Pracowników Edukacji Republiki Azerbejdżanu (AITUCEW) w Baku.

W konferencji wziął udział Minister Edukacji Republiki Azerbejdżanu **Jeyhun Bayramov** oraz Prezydent Konfederacji Azerbejdżańskich Związków Zawodowych kol. **Satar Mohbaliyev**, którzy zwracając się do uczestników podkreślili ważność i znaczenie zapewnienia równych szans mężczyznom i kobietom zarówno w sektorze edukacji jak i w systemie społeczno-gospodarczym w Republice Azerbejdżańskiej i na świecie.

Konferencja była okazją dla przedstawicieli związków zawodowych z ponad 15 krajów do wymiany doświadczeń i pomysłów na temat tego, w jaki sposób związki zawodowe w branży związanej z edukacją i nauką mogą sprostać wyzwaniom związanym z równością płci w sektorze edukacji i w zawodzie nauczyciela. Uczestnicy spotkania podzielili się przykładami dobrej praktyki stosowanymi w związkach zawodowych, a w tym: w jaki sposób przewyższać stereotypy dotyczące płci, zwiększać reprezentację i udział kobiet w podejmowaniu decyzji we wszystkich sektorach edukacji, a także jak spowodować aby zawód nauczyciela był bardziej atrakcyjny dla kobiet, a zarazem stawał się atrakcyjny również dla mężczyzn.

W swoim wystąpieniu Dyrektor Europejski **Susan Flocken** podkreśliła, że równość płci jest jednym z najważniejszych priorytetów w pracy ETUCE. ETUCE promuje równość płci w zawodzie nauczyciela i dąży do zapewnienia związkom zawodowym działającym w obszarze edukacji i personelowi edukacyjnemu wiedzy i narzędzi niezbędnych do zwiększenia równości płci w ramach edukacji i poprzez edukację w kontekście krajowym, regionalnym i lokalnym oraz wspiera podejmowanie nowych wyzwań w tym zakresie wynikających ze zmian technologicznych, gospodarczych i społecznych w naszych społeczeństwach.

Uczestnicy dowiedzieli się również o działaniach na rzecz uwzględniania aspektu płci i standardach równości płci w Radzie Europy, przedstawionych przez **dr Anne Nègre**, wiceprzewodniczącą Konferencji INGO w Radzie Europy odpowiedzialną za równość.

Wyzwania związane z równością płci i sposoby ich rozwiązywania w systemie edukacji oraz w społeczeństwie Republiki Azerbejdżańskiej przedstawiła również **Jamilya Sattarova**,

przewodnicząca Republikańskiej Komisji Związków Zawodowych Pracowników Kultury Azerbejdżanu.

Podczas sesji w mniejszych grupach roboczych uczestnicy konferencji omawiali konkretne działania związków zawodowych w zakresie edukacji, mające na celu promowanie podejścia uwzględniającego kwestie płci i zwalczanie stereotypów dotyczących płci w edukacji i społeczeństwie jako całości oraz przezwycięzenie segregacji płciowej w różnych sektorach i przedmiotach edukacji.

W posumowaniu uczestnicy Konferencji ETUCE zwrócili uwagę na konieczność zajęcia się wszystkimi aspektami równouprawnienia płci w edukacji i zawodzie nauczyciela, a w szczególności na promowanie równości płci poprzez dialog społeczny i negocjacje zbiorowe z naciskiem na zwiększenie wynagrodzeń i godnych warunków pracy.

W spotkaniu uczestniczyło ponad 80 osób, w tym:

4 osoby z Polski reprezentujące dwa związki zawodowe:

„Solidarność” KSN – 1 osoba, KSOiW - 1 osoba i ZNP – 2 osoby

4 osoby z Kazachstanu reprezentujące związek zawodowy KTUESW

3 osoby z Bułgarii reprezentujące związek zawodowy SEB

3 osoby z Cypru reprezentujące dwa związki zawodowe KTOEOS i KTOS

3 osoby z Rumunii reprezentujące dwa związki zawodowe FSLE i ALMA MATER

2 osoby z Białorusi reprezentujące związek zawodowy BTUWES

2 osoby z Czarnogóry reprezentujące związek zawodowy TUEM

2 osoby z Gruzji reprezentujące związek zawodowy ESFTUG

2 osoby z Kirgistanu reprezentujące związek zawodowy TUESWK,

2 osoby z Tadżykistanu reprezentujące związek zawodowy TUESRT

2 osoby z Ukrainy reprezentujące związek zawodowy TUESWU

1 osoba z Albanii reprezentująca związek zawodowy SPASH

1 osoba z Bośni i Hercegowiny reprezentująca związek zawodowy HESUEBH

1 osoba z Wielkiej Brytanii reprezentująca związek zawodowy NASUWT

Pozostałe osoby to uczestnicy z Azerbejdżanu reprezentujące związek zawodowy AITUCEW oraz instytucje rządowe

Uczestnikami spotkania byli też przedstawiciele ETUCE:

Europejski dyrektor ETUCE Susan Flocken, Ekaterina Efimenko i Valeryia Despaigne z Brukseli;

wykładowcy i prowadzący: Christine Blower ETUCE/NEU z Wlk. Brytanii i Mike Jennings IFUT/ETUCE z Irlandii oraz przedstawicielka Komisji Europejskiej Anne Negre.

Przebieg spotkania:

Spotkanie rozpoczęło się w poniedziałek, 7 maja o godz. 9.00.

Otworzyła je **Christine Blower**, Prezydent ETUCE, powitała uczestników a następnie zabrali głos:

Jeyhun Bayramov, Minister Edukacji Republiki Azerbejdżanu,

Satar Mohbaliyev, Prezydent Związków Zawodowych ATUC/AITUCEW Republiki Azerbejdżanu,

Hijran Huseinova, Prezydent Komisji Krajowej do Spraw Rodziny, Kobiet i Dzieci Republiki Azerbejdżanu.

W swoich wystąpieniach powitalnych wszyscy wyrażali zadowolenie z tego, że konferencja odbywa się w Republice Azerbejdżanu, podkreślali znaczenie równości kobiet i mężczyzn, omawiali osiągnięcia kobiet, ich udział w nauczaniu i uczeniu się. Zauważyli również, że często na wyższych uczelniach w Azerbejdżanie występuje przewaga kobiet wśród studentów, szczególnie na studiach nauczycielskich.

Wystąpienia przedstawicieli władz odbyły się w języku azerbejdżańskim, ale organizatorzy zapewnili bardzo dobre simultaniczne tłumaczenia na język angielski i rosyjski.

Następnie Dyrektor Europejski, **Susan Flocken** przedstawiła bieżącą działalność oraz dotychczasowe osiągnięcia ETUCE w zakresie promocji równości płci w edukacji i w zawodzie nauczyciela. Powiedziała, że równość płci jest jednym z najważniejszych priorytetów w pracy ETUCE.

Zwróciła uwagę na konieczność wspierania działalności związków zawodowych zrzeszonych w ETUCE, które reprezentują interesy równości płci nauczycieli, m. in. poprzez negocjacje warunków pracy i równej płacy, wzrost funduszy publicznych na wynagrodzenia dla nauczycieli przy wspieraniu równych szans dla kobiet oraz równy dostęp do edukacji o wysokich standardach dla kobiet i mężczyzn, szczególnie w obliczu nowych wyzwań wynikających ze zmian technologicznych i ekonomicznych w naszych społeczeństwach.

Przedstawiła na slajdach wyniki badań na temat zatrudnienia kobiet w zarządzaniu edukacją, z których wynika, że im wyższy poziom w zarządzaniu tym mniej zatrudnionych tam kobiet. Pokazała także jak tworzą się stereotypy zawodowe już u dzieci 5 - 7 letnich i jak można temu przeciwdziałać.

Po wykładach odbyła się dyskusja, w której uczestnicy nawiązywali do przedstawionego materiału i dzielili się przykładami ze swoich krajów i środowisk.

W następnej sesji **dr Anne Nègre**, wiceprzewodnicząca Konferencji INGOs w Radzie Europy odpowiedzialna za równość, poinformowała uczestników o podejmowanych działaniach na rzecz uwzględniania aspektu płci i standardach równości płci w Radzie Europy.

Jamilya Sattarova, przewodnicząca Republikańskiej Komisji Związków Zawodowych Pracowników Kultury Azerbejdżanu przedstawiła wyzwania związane z równością płci w edukacji i sposoby ich rozwiązywania w systemie edukacji oraz w społeczeństwie Republiki Azerbejdżańskiej.

Ta sesja również została zakończona dyskusją na temat sytuacji w różnych krajach.

Kolejnej sesji na temat stereotypów związanych z płcią przewodniczył **Mike Jennings**, Członek Biura ETUCE

Dorota Obidniak ze Związku Nauczycielstwa Polskiego miała interesującą prezentację na temat stereotypów w edukacji na poziomie przedszkolnym i szkolnym. Wspomniała również o języku polskim, w którym występuje zróżnicowanie w nazwach zawodów, gdzie formy męskie zdecydowanie dominują w zapisach prawnych na przykład dyrektor czy menedżer sugerują pracę dobrze płatną a sprzątaczką czy kucharką to niskie wynagrodzenie i niski prestiż pracy. ZNP zabiega o używanie równoprawnych form.

Nigyna Jurajeva z Tadżykistanu mówiła o przewyżnianiu stereotypów w edukacji i w społeczeństwie.

Po lunchu **uczestnicy zostali podzieleni na trzy mniejsze grupy aby przedyskutować najważniejsze wyzwania i podzielić się przykładami dobrej praktyki w następujących tematach:**

- Jakie są obecne i nowe wyzwania związane z równością płci w edukacji i w zawodzie nauczyciela w twoim kraju?
- W jaki sposób edukacja uwzględnia nierówności związane z płcią w społeczeństwie twojego kraju?
- Co mogą zrobić Związki Zawodowe działające w obszarze edukacji aby poprawić równość związaną z płcią w systemie edukacji i w zawodzie nauczyciela?

Brałam udział w pracach pierwszej grupy.

Tak się złożyło, że w tej grupie byli wszyscy **przedstawiciele z Polski**, więc dyskusja w dużym stopniu obejmowała polskie problemy. Zauważono, że w naszym kraju urlopy macierzyńskie w początkowym okresie pracy nauczycielek mają wpływ na przyszłe niskie zarobki i niskie emerytury w szkolnictwie. Bardzo niskie pensje powodują, że brak mężczyzn nauczycieli na wczesnym etapie edukacji, przede wszystkim w przedszkolach i w szkołach podstawowych. Poruszano też w poszerzonym zakresie temat form męskich i żeńskich w nazewnictwie zawodów i pokazywano na wielu przykładach że dobrze płatną pracę nazywa się w formie męskiej i słabo płatną w formie żeńskiej.

Przedstawiciele Rumunii podkreślali, że brak jest u nich kobiet w zarządzaniu w edukacji ze względu na obowiązki rodzinne. Są tam też nierówne zarobki, mężczyźni zarabiają znacząco więcej niż kobiety.

Przedstawiciel Bośni i Hercegowiny powiedział, że głównym problemem w jego kraju są niskie zarobki w edukacji.

Przedstawiciele gospodarzy poinformowali, że pomimo iż **Azerbejdżan** jest krajem muzułmańskim to wiele kobiet pracuje w zarządzaniu, chociaż generalnie tych kobiet jest zbyt mało. W uczelniach wyższych niewielu mężczyzn studiuje kierunki nauczycielskie i jest to problem całego kraju. Aby więcej mężczyzn chciało uczyć się na tych kierunkach starają się wprowadzać różne zachęty.

Przedstawiciel Wielkiej Brytanii powiedział, że stosuje się praktyki seksistowskie w jego kraju, które nie dają kobietom równych szans.

Przedstawiciel Cypru również wspominał o problemie braku kobiet w zarządzaniu.

Następnie odbyła się debata plenarna, w czasie której podsumowano efekty dyskusji na podstawie Raportów przygotowanych przez grupy robocze.

W większości krajów, podobnie jak i w Polsce, występują zbliżone problemy w zakresie nierówności płci w szkolnictwie, niskie wynagrodzenia dla kobiet i niski prestiż zawodu nauczyciela - co powoduje brak zainteresowania mężczyzn, aby podejmować niskopłatną pracę, zwrócono też uwagę na bezrobocie związane z kryzysem ekonomicznym, które dotyka w pierwszej kolejności kobiety.

Kolejna Sesja rozpoczęła się we wtorek, 8 maja o godz. 9.00.

Przewodniczyła jej Dyrektorka Europejska, **Susan Flocken**

Była to Sesja na temat segregacji rynku pracy i nierówności płci w zawodzie nauczyciela **"Ona -nauczycielka: jak uczynić zawód nauczyciela bardziej atrakcyjnym zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet?"**

Sytuację w swoich krajach przedstawiły:

Natalia Davydzienka z Białorusi

Dr Yanka Takeva z Bułgarii

Zumrud Rzayeva z Azerbejdżanu

Po przerwie kawowej rozpoczęła się dyskusja panelowa na temat pracy kobiet na stanowiskach menedżerskich **„Przywództwo na rzecz zaangażowania: jak zwiększyć reprezentację i udział kobiet w procesie decyzyjnym we wszystkich sektorach edukacji?”**

Sytuację w swoich krajach przedstawiły:

Alexandra Cornea z Rumunii

Marina Alugishvili z Gruzji

Maira Amantayeva z Kazachstanu

W czasie obu sesji omawiano przedstawiane zagadnienia, zadawano pytania i odbywały się ciekawe dyskusje poruszające wskazane problemy w odniesieniu do poszczególnych krajów.

Następnym punktem była debata plenarna, podczas której uczestnicy kolejno wypowiadali się na temat sytuacji we własnych krajach i omawiali najczęściej występujące problemy.

Dużą aktywność wykazywali przedstawiciele z krajów Europy Środkowej i Wschodniej - w szczególności z Polski, Białorusi, Bułgarii, Rumunii, ale także aktywni byli uczestnicy z Tadżykistanu, Azerbejdżanu, Gruzji i Kazachstanu. Przedstawiali oni sytuacje we własnych krajach i dzielili się przykładami dobrej praktyki.

Podsumowanie spotkania i wnioski

W podsumowaniu spotkania zauważono, że we wszystkich krajach, pomimo dużych różnic kulturowych i geograficznych, występują bardzo zbliżone problemy w zakresie (nie)równego traktowania osób ze względu na płeć w sektorze edukacji i problem ten występuje we wszystkich krajach w znaczącym stopniu. Dotychczasowe działania legislacyjne podejmowane przez rządy nie przynoszą, niestety, istotnej poprawy. Należy dalej edukować społeczeństwo i zmieniać zapisy prawne, tak, aby poprawić pozycję kobiet w edukacji.

W tej sprawie, dużą rolę mogą odegrać związki zawodowe poprzez dialog społeczny i negocjacje zbiorowe, a także poprzez starania o zwiększenie wynagrodzeń i zapewnienie godnych warunków pracy.

Moim zdaniem, udział w szkoleniu był bardzo efektywny, zapoznałam się z problematyką w zakresie **Równości płci (a w zasadzie nierówności płci) w edukacji i jej poprawy przez edukację**, oraz nawiązałam nowe kontakty z przedstawicielami związków zawodowych. ETUCE pokryło koszty przelotu i zakwaterowania.

Opracowanie:

Aniela Białowolska-Tejchman

Wiceprzewodnicząca Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej
Rada Krajowej Sekcji Nauki, NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”